

Valentinčan *Koravšič 10*

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 1.

V Gorici, dne 1. januarja 1927.

Leto V.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
:: Giovanni šte. 6., I. nadstr. ::

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

OB VSTOPU V NOVO LETO.

Zpet eno leto za nami, v večnosti. Koliko neizpoljenih nad, koliko lepih načrtov je leglo z njim v grob. Po drugi strani pa: koliko lepih načrtov se je pojavilo, ki čakajo udeležitve v letu 1927, koliko novih upov, ki bi se morali izpolniti.

Tudi »Gospodarski vestnik« si mora ob vstopu v novo leto zarisati pot, po kateri bo hodil. Kako naj gledamo v bodočnost, kakšne načrte naj razkrijemo? Težka naloga! Človek računa in obrača, se trudi in polji, dela in muči. A uspeh, ali je uspeh gotov? Pridejo razmere, nepredvidene okoliščine, in mahoma je kolo obrnjeno. In znova je treba začeti, in staviti tam temelje, kjer je bil že visok zid, gradba skoro dovršena.

Mi ne smemo obupati. Uverjeni moramo biti, da po težkih urah morajo zasijati solnčni žarki. In v tej veri, v veri da nam nebo blagoslovi naš trud in naše delo, se podajamo na pot.

»Gospodarski vestnik«, ki slopa lelos v peto leto svojega življenja, bo skušal tudi v bodoče vršiti svojo nalogo, kakor jo je vršil v preteklosti. Ne le to! Še bolj se bo potrudil, da bo stal s svetom ob strani našemu ljudstvu v teh

neprijetnih časih, da mu bo pomagal pri njegovem gospodarstvu in ga bodril za nadaljni napredek na domači grudi.

Lepo število naročnikov nam priča, da je »Gospodarski vestnik« upoštevan in uvaževan list. A kdor stoji, nazaduje. Za to moramo tudi mi stremeti za tem, da pomnožimo število svojih prijateljev. Naj vsak stari naročnik pridobi vsaj enega novega, in naša armada se poveča za lepo število borcev.

Nekateri mislijo, da je njih roka prenerodna za pisanje. Ne! povejmo, nekoliko prekomodni smo, da bi poročali listu: češ, saj drugi opravijo mesto mene. Tako ni prav. Kdor čuti zmožnost v sebi, piši. Tako poslani list zanimiv in tako bo mogel sproti poročati o onih zadevah, ki so nujne.

Pa še nekaj. List stane, liskarno je treba plačati in druge stroške poravnati. Prosimo torej naročnike, naj takoj poravnajo naročnino. Današnji številki priložene položnice Vam olajšajo to dolžnost.

Želeč vsem svojim prijateljem obilo božjega blagoslova v novem letu, jih prosimo, naj nam oslonejo zvesti tudi naprej in naj priporočajo in širijo naš list.

Uredništvo in uprava
»Gospodarskega vestnika«.

Janko Furlan:

PO NOVI POTI.

Leto 1926. nas je varalo, zato je obračun žalosten: gospodarski in moralno smo šli za dober korak nazaj. S težkim mislimi merimo svoj trud, skrbi in — razočaranja. Vedno zvesti upanju nismo pričakovali takih neuspehov in težkih udarcev. A ob zaključku suhega leta zremo presenečeni v neizpolnjene sanje.

Obup veje iz vsake naše besede, trpka je vsaka naša misel. Smo kot potnik v puščavi, ki ne ve, bi li šel ali šel dalje. Vsakega načrta ga je strah, ker ne ve, katera smer bi bila prava. A kljub težkemu položaju je v njegovem pogledu še odsev upanja, utrinek skrbi za obstanek.

Polniki smo, iz katerih onemoglosti odseva skromna vera. Iz onemoglosti sili na dan tako enostavno in preprosto vprašanje, da ga označimo to z eno besedo: kruh. Še vedno je v nas toliko moči, odločnosti in krepke volje, da smo zmožni poleginiti črto čez vse ležave in neprijetnosti.

Saj se tudi v najtežjem trenutku porodi vera v uresničenje prijetnih želj in lepih sanj, tudi v objemu smrti verujemo v življenje. Taka je človeška narava, ki priklepa živa bitja k življenju, ki jih podžiga k novim načrtom, ki krepča njih voljo. Drugače bi bili tudi mi že davno omagali, že davno bi se bila sesedla naša odporna sila pod težo bremena.

Junaki se izklešejo v boju, mišice se krepčajo sporedno z mahi: vsaka kretanja in vsak gib ena pridobljena moč. In iz tega se kreše novo življenje.

Ne glejmo v novo leto z malodušnostjo iz preteklosti, ker malodušnost je onemoglost in smrt. Četudi srep, a možat bodi pogled v novo leto. Pred vsem preštejmo svoje lastne moči, katere smo docela ali deloma zabili! Še mnogo moči spi v nas, ki jih lahko posvetimo v prid sebi in drugim. Prve prevare izvirajo iz nezaupanja v samega sebe.

A na novo pot še lo:

Če hočemo nepristransko obračunati z minulim letom, izsledimo mnogo svojih madežev. V dobri volji ne smemo mimo njih, če nam je do pravilnega proračuna za novo leto. Nedostatke in napačne moramo radi dobre stvari iztrebiti. Za to imamo pravico in dolžnost, ker smo vsi člani v verigi človeške družbe.

Vprašajmo se naravnost in odkrito: Ali ne izvira doberšen del našega gospodarskega padca iz postavke nepotrebnosti, to je v onih izdalkih, ki niso neobhodno potrebni, niti telesnemu, niti duševnemu obstanku? Nismo li tudi mi med strasinimi častilci zunanosti, ki jo tirajo do blazne tekme? Tudi če nismo med prvimi in jo mogoče le trpimo ali molče potrdimo, vendar zgrešimo.

Vrnimo se, če že ne po prepričanju, vsaj radi težkih okolščin v ono preprostost, ki zahteva le najpotrebnejše. Dajmo mesta še večji skromnosti, katera vsebuje več bogastva kot pa razkošnost. Ne bo nobenemu v škodo, če odkrhemo dober del svojih želj.

Ne velja lo onim hišam, katerih odpoved je že dosegla najvišjo slopnjo in se že nahajajo v položaju nemožnosti — in takih je že mnogo. Ne, te besede veljajo onim, ki še vedno trpijo med izdalki postavko, ki jo nazivamo »odveč«.

Tudi čez tako postavke — črta in namesto te nova postavka, katera nam omogoči izboljšanje žalostnega gospodarskega stanja. Učimo se izdalkov, v katerih je seme novih dohodkov. Ne strašimo se izdalkov za one predmete, s katerimi si krajšamo in lajšamo delo, ker čas je vedno dražji, in s katerimi povišamo svoje pridelke, povišamo svojo glavnico itd. Vse to je seme, ki množi.

Posameznik je dandanes vedno manjše vrednosti, vedno šibkejši. Vedno bolj potrebuje zaslombe in vedno bolj ga prešinja zavest skupnosti. V vzajemnem, združenem nastopu išče svoje rešitve. Tudi ti, kmetovalec, kreni o novem letu na to pot in polagoma ti bo bolje.

ZADRUŽNIŠTVO

Zadružna zveza v Trstu:

VARSTVO HRANILNIH VLOG.

Uradni list »Gazzetta Ufficiale« z dne 16. decembra 1926. št. 289 je objavil ukazni zakon z dne 6. novembra 1926. št. 1839, ki vsebuje predpise za zaščito hranilcev, to je hranilnih vlog, ki se nahajajo pri denarnih zavodih. Ker se ti predpisi tičejo tudi naših posojilnic, je naša dolžnost, da se z njimi nekoliko obširneje pečamo ter da opozorimo naše posojilnice na vse one točke, ki se nanašajo na nje.

Predvsem poudarimo, da razlikuje ta zakon (v členu 3.) posojilnice z neomejenim in posojilnice z omejenim jamstvom. Vsled tega vsebuje predpise, ki se nanašajo na obe vrsti posojilnic, ter tudi take, ki veljajo le za posojilnice z omejenim jamstvom. Spričo tega nameravamo obrazložiti novi ukazni zakon tako, da navedemo predpise, A) ki se nanašajo na obe vrsti posojilnic, B) ki se nanašajo le na posojilnice z omejenim jamstvom ter C) globe in kazni, ki jih novi zakon predvideva.

A. Predpisi za posojilnice z omejenim in z neomejenim jamstvom.

a) Ako hoče novo ustanovljena posojilnica pričeti s svojim poslovanjem v zmislu zadružnih pravil, mora dobiti za to posebno dovoljenje (člen 2. črka a). To dovoljenje izda minister za narodno gospodarstvo dogovorno s finančnim ministrom s posebnim odlokom po zaslišanju mnenja emisijskega zavoda.

Za doseg tega dovoljenja mora vsaka na novo ustanovljena posojilnica napraviti posebno prošnjo. Prošnja mora biti naslovljena na finančnega ministra, a predložiti se mora navnateljstvu podružnice emisijskega zavoda, ki se nahaja v glavnem mestu one pokrajine, v kateri ima nova zadruga svoj sedež. V prošnji naj se navede a) ime zadru-

ge; b) podlaga, na kateri je osnovana, to je, ali je zadruga v zmislu zadružnega zakona z dne 9. aprila 1873. št. 70, ter ali z omejenim ali neomejenim jamstvom; c) s katerimi bančnimi posli se namerava baviti, ter ako je zadruga, s katerimi denarnimi posli se hoče baviti; d) visokost zadružne glavnice (zadružnih deležev z rezervami ali morebitnimi dotacijami); e) kje bo imela sedež matica, kje morebitne podružnice (člen 5.).

Finančni minister se prvo izjavi o umestnosti prošnje v zmislu člena 5. Istočasno pa postavi tudi pogoje, ki se jih bo morala nova zadruga držati in ki mora tudi vse drugo izpolniti, kar se od nje zahteva. Ko je zadruga izpolnila vse pogoje, mora poslati dokaze o tem finančnem ministru. Ko se je minister uveril o istinitosti in pravilnosti teh listin, izda v soglasju z ministrom za narodno gospodarstvo odlok, s katerim priznava odnosno dovoljuje, da sme zadruga pričeti z navedenim denarnim poslovanjem.

b) Vse že obstoječe zadruge morajo prijaviti svoj obstoj za vpis v poseben seznam, ki ga vodi finančno ministrstvo. V ta namen morajo vse denarne zadruge predložiti najkasneje v roku treh mesecev, to je do 17. marca 1927. naravnost na finančno ministrstvo (Ministero delle finanze — Direzione generale del tesoro) na nekolekovanem papirju izjavo, ki naj vsebuje (člen 10.): a) ime zadruge; b) da je osnovana kot zadruga v zmislu zakona z dne 9. aprila 1873. št. 70, to je, ali ima omejeno ali neomejeno jamstvo, c) dan ustanovitve in glavne točke zadružnih pravil, namen zadruge, s čim se bavi, pri zadrukah z omejenim jamstvom, kolikokratno je to jamstvo, kdo jo upravlja, kdo jo nadzoruje, kdo voli te činitelje, kako se deli čisti letni dobiček in kako se pokriva zguba ter končno, da so posli z dvomljivim izidom izključeni; d) koliko znaša zadružna glavnica (to je zadružni dele-

ži skupno z rezervnimi zalogi); e) sedež zadruga (matice in njenih podružnic).

c) Vsaka posojilnica mora poslati prepis bilance z zadevnimi listinami najkasneje en mesec po občnem zboru, ki jo je odobril (člen 13.), ravnatelju one podružnice emisijskega zavoda, ki se nahaja v glavnem mestu one pokrajine, kjer ima sedež posojilnica sama (člen 14.). Listina, ki naj se priloži bilanci, je prepis sledečih točk iz zapisnika občnega zbora: poročilo načelnikstva, poročilo nadzorništva in potrditev računskega zaključka.

d) Vse posojilnice so podvržene nadzorstvu emisijskega zavoda, ki vrši to nadzorstvo po svojih uradnikih. Posojilnica mora dati tem na razpolago vse spise in listine, ki jih zahtevajo in ki jih rabijo pri izvrševanju svojega posla.

Za posojilnice z neomejenim jamstvom je končno še važen zadnji odstavek 3. člena, ki določa, da morajo take posojilnice pripisovati rezervnemu zalogu od vsakoletnega čistega dobička najmanj devet desetlin in to toliko časa, da doseže ta zalog eno desetino iznosa vseh vlog.

B. Predpisi, ki veljajo le za posojilnice z omejenim jamstvom.

Člen 4. — Dovoljenje za obratovanje dobi samo taka nova zadruga z omejenim jamstvom, ki ima najmanj 300.000 lir glavnice, to je združnih deležev, in to le tedaj, ako se njeno poslovanje razteza le na eno pokrajino. V nasprotnem slučaju mora biti glavnica tako velika, kakor pri drugih kreditnih zavodih.

Člen 15. — Zdržna glavnica (deleži in rezervni zalog) posojilnice z omejenim jamstvom mora znašati najmanj eno dvajsetino skupnega zneska vseh vlog. Razne vrste vlog se morajo v računskem zaključku točno našteati.

Posojilnice, ki imajo dvajsetkrat več vlog, kakor je združne glavnice, morajo razliko naložiti v državne papirje ali v take papirje, za katere jamči država, ter te papirje hraniti pri emisij-

skem zavodu, ali pa morajo to razliko plodonosno naložiti pri istem zavodu. To morajo izvršiti v šestih mesecih od dneva, ko se je razlika ugotovila. Finančni minister more ta rok podaljšati, ko je zaslišal mnenje emisijskega zavoda. Posojilnice, ki se nahajajo v položaju, ki ga navaja ta člen, v času objave tega ukaznega zakona, imajo čas štiri leta, da se spravijo v soglasje z zakonom. To pomeni, da morajo take posojilnice naložiti razliko vlog, to je oni znesek, za katerega so prekoračile dvajsetkratni iznos združne glavnice, v času štirih let v državne papirje ali take papirje, za katere jamči država, ali pa na tekoči račun pri emisijskem zavodu.

Člen 16. — Kredit, ki ga sme posojilnica z omejenim jamstvom dovoliti enemu in istemu članu ne sme prekoračiti ene petine celokupne združne glavnice, to je zneska deležev in rezervnega zalog. (Recimo, da ima posojilnica 10.000 lir deležev in 40.000 lir rezervnega zalog, skupaj torej 50.000 lir, sme enemu in istemu članu dovoliti in izplačati posojilo do največ 10.000 lir).

Vse kredite, ki prekoračijo navedeno mejo, mora posojilnica prijaviti najkasneje v roku treh mesecev, to je do 17. marca 1927. ravnatelju one podružnice emisijskega zavoda, ki ima svoj sedež v glavnem mestu one pokrajine, kjer ima dotična posojilnica svoj sedež. Taka posojila se morajo spraviti v soglasje z zakonom najkasneje v roku treh let, do 17. decembra 1929. V tem roku morajo dolžniki povrniti na račun dolga toliko, da njih dolg ne znaša več, kakor zahteva zakon v tem členu, (v našem primeru ne več kot 10.000 lir).

Emisijski zavod more od slučaja do slučaja dovoliti tudi izjeme.

C. Globe.

Člen 18. — Kršenje gorenjih predpisov mora emisijski zavod javiti finančnemu ministrstvu.

Člen 19. — Finančni minister je upravičen odrediti denarne globe:

a) od 50 do 2000 lir za kršenje predpisov členov 11., 13. in 17., to je, ako se

posojilnica ne prijavi pravočasno za vpis v seznam pri finančnem ministrstvu (člen 11.); ako ne pošlje prepisa potrjenega računskega zaključka ali zamudi tozadevni rok (člen 13.); ako bi posojilnica ne dala uradnikom emisijskega zavoda na razpolago vseh listin in knjig, ki jih rabijo pri izvrševanju svoje naloge (člen 17.);

b) od 0.50 do 2 od sto od zneska, na katere se nanaša kršenje v slučajih, navedenih v členu 15. in 16., to je, ako ni posojilnica ravnala po predpisih z višjim iznosom vlog (člen 15.), ali pa ako je dovoljevala previsoka posojila posameznim članom (člen 16.).

V prav težkih slučajih more finančni minister odrediti razpust posojilnice. Proti njegovemu ukrepu ni pravnega leka, to je ni dovoljen nikak priziv.

Navedeni ukazni zakon je stopil v veljavo dan po objavi v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale« to je 17. decembra 1926.

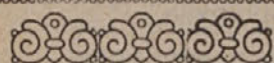
* * *

Na podlagi teh predpisov se morajo vse naše posojilnice prijaviti za vpis v izkaz finančnega ministrstva, kakor je bilo rečeno pod A odstavek b), posojilnice z omejenim jamstvom pa morajo zraven lega še prijaviti večja posojila v zmislu, obrazloženem pod B člen 16.

Najdaljši rok za prvo kakor za drugo prijavo pa je do 17. marca 1927.

Naj omenimo še, da, kjer govori zakon o emisijem zavodu, je mišljena vedno Banca d'Italia.

V prihodnji številki objavimo še vzorce, kako se morajo navedene prijave napraviti.

ŽIVINOREJA

GOVEDOREJCEM V POMISLEK.

Čitali smo, da nameravajo v bistrski okraj v kvarnerski pokrajini (pri Reki) vpeljati sivo švicarsko govejo pasmo. V ta namen se pripravljajo za pot v daljne kraje, da si priskrbijo junic in bikcev tega plemena. — Nam se zdi, da bi se dala zadeva drugače urediti.

Goriško govedorejsko ozemlje, ki je precej obširno in v katerem je siva švicarska pasma že do dobra upeljana, ima gofovo na razpolago precej čistokrvne mlade živine te pasme. O tem s lahko prepriča vsakdo na živinskih semnjih v Gorici, ki se vršijo vsak drugi in zadnji četrtlet v mesecu. A še bolj nas uveri o tem obisk nekaterih vasi v bližnji goriški okolici. Živina bi torej bila doma na razpolago. Kupcem ne bi bilo treba iti v daljne, tuje kraje, da bi dobili mlade in lepe junice ter tudi bikce sive švicarske pasme.

Po drugi strani pa bi morali govedorejci iz goriške okolice, ki imajo tako plemensko živino na prodaj, ponujati potom oglasov v listih svoje blago kup-

cem. Mislimo, da bi tako opozarjanje potom oglasov moglo nekaj koristiti.

Nam se zdi škoda, da gredo krasne mlade junice za smešno ceno v mesnico, dočim bi se mogle s primerno reklamo lahko oddati za višjo ceno.

Tisti, ki se jih to tiče, naj razmišljajo o stvari in uvažujejo naš nasvet!

—::—

K. M.:

KATAR NA SPOLOVILIH GOVEJE ŽIVINE.

Iz raznih krajev nam zopet prihajajo tožbe, da se ta bolezen v zadnjem času hitro širi. Zato smatramo za potrebno, da ponovimo o tej bolezni ono, kar smo že prejšnja leta o njej pisali.

Mnogo vasi je, kjer je le malo hlevov, da bi ne bili okuženi po tej bolezni. Ta bolezen se zelo hitro razširja in deluje tembolj škodljivo, ker je ponajveč v začetku ne spoznamo, ker živali ne kažejo prav nič, da so bolne, temveč so čile in žive ter žrejo in pijejo, kakor da

so popolnoma zdrave. Ako se je v hlevu bolezen enkrat pojavila, potem se zelo hitro širi. Če pride bolezen v maternico, jo je zelo težko ozdraviti. Zato je potrebno, da je živinorejec pri tej bolezni zelo oprezen in pazljiv.

Vzrok bolezni.

Bolezen povzročajo zelo majhne, pikčaste, okrogle glivice (streptokoki), ki začnejo delovati v velikih množinah in povzročijo bolezen najprej v sluzni koži spolovil, kjer se napravijo nekaki majhni, mnogoštevilni izpahljaji in kjer zatečejo limfatične žile ali žile-mezgovnice; po tem vedno spoznamo to kužno bolezen pri kravah in junicah.

Znaki bolezni.

Zdrava sluzna koža ali sluznica v spolovilih govedu mora biti vedno gladka, svetla in svetlordeče ali rožaste barve. Iz spolovil se navadno ne izteka nič. Če so se pa zanesle prej imenovane glivice v hlev z nakupom krave ali junice, ki boleha za to boleznijo, ali pa, da smo pripustili kravo k biku, ki je okužen po tej bolezni, potem opazimo že lahko čez nekoliko dni, kako uničujejo prej imenovane glive s svojim neprestanim delovanjem staničje sluznice v spolovilih.

Na sluznici se pokažejo za proseno ali laneno zrno veliki ali dvakrat tako veliki izpahljaji, ki se dobro razločujejo po svoji temno-rdeči barvi od sluznice, ki je svetlo-rožasto-rdeča. Če potegnemo s prsti čez kožo-sluznico, občulimo kakor da bi potegnili s prsti na lahko čez ribežen.

Ti izpahljaji ne manjkajo nikdar in so najbolj zanesljivi znaki za spoznanje bolezni; temu se pridruži še steklovinast in beljakovinat tok iz spolovil, ki ga povzročajo tudi te okroglaste glive. Toki so primešani gnojni koščki, ki so več ali manj podobni sirastim koščkom v sesirjenem mleku.

Trajnost bolezni.

Žival boleha za to boleznijo do 9 mesecev. Bolezen se lahko v hlevu po-

polnoma vgnezdi, ako ne ukrenemo sploh ničesar proti njej. Kali te bolezni pridejo v pod ali v hlevski tlak, kjer preživijo leta in leta v tam se nahajajočih beljakovinskih gnojničnih snoveh. Tudi počasno in priložnostno prenašanje te kuge od ene živali na drugo deluje na trajnost bolehanja.

Način okuženja.

Prenašanje bolezenskega strupa, namreč kroglastih glivic, se vrši največkrat pri pripuščanju ali plemenitvi na ta način, da okuži bolna krava bika na spolovilih ali pa okuži bolni bik kravo pri skoku. Okuženje v hlevu se vrši z dotikanjem ali pa prenašanjem, kakor n. pr. z orodjem za snaženje. Če ležijo živali v gnojnici in blatu, je to zelo slabo, ker kroglaste glive pridejo s scalnico bolne živali v gnojnico in gnoj in posebno po mimo posameznih živali tekoči gnojnici v njih spolovila.

Gospodarski pomen kuge.

Tekočina, ki se radi bolezni izloča v kravji nožnici, zamori seme. To je vzrok, da ostane krava še nadalje neoplojena. Pa tudi če bi slučajno nekaj semena ostalo živega in bi se krava oplemenila, se zarodek ne more sprejeti v maternici, ker je ali vneša ali pa vsaj prevlečena z zarodku škodljivimi snovmi. Ta oškodovani zarodek krava zvrže. Če pa ostane krava delj časa breja, potem je še vedno nevarno, da pri nadaljnjem razvoju bolezni krava zvrže v času od 4. do 8. meseca brejosti, ker zaidejo kroglaste glivice med površje maternice in zarodek, razderejo zvezo med obema in tako preprečijo zarodku nadaljno prehranjevanje, ga zamorijo, čemur sledi potem zvrženje.

Pripomočki proti tej kugi.

Širjenje te bolezni se da preprečiti le na ta način, ako začnemo delovati proti njej povsod, kjer se nahaja. Predvsem pa moramo bolezen spoznati. Vsakdo naj odpre in pregleda spolovila pri posameznih kravah in junicah. Ako opazi pri tem prej omenjene izpahljaje

na koži-sluznici spolovila, je dotična žival okužena.

Kako se bolezen zdravi?

Vse okužene živali deni v skupen prostor, zdrave pa loči od obolelih. Vsak dan zjutraj izpiraj bolnim živalim s pomočjo kavčukove cevi spolovila. Tekočina, s katero izpiráš, sestoji za dve kravi iz 10 l gorke skuhane vode, v katero se prilije 10 žlic lizola ali 10 žlic bacilola. Ko je izpiranje končano, vtakni v spolovila bolne živali zamašek iz bombaževine (vate). Ta zamašek poprej dobro namoči v raztopini iz 1 g ihtargana in 1 l skuhane vode. Zamašek mora biti tako velik, da obstane nepremično v spolovilih in se tako dotika kože-sluznice. S pomočjo tega dotikanja se zamorijo vse v koži-sluznici in v izpahljajih se nahajajoče kroglaste glivice.

Paziť je posebno, da se ta bolezen ne prenaša po bikih na kravo ob času plemenitve. Zato je potrebno, da se vsak bikorejec prepriča, ali je privedena krava zdrava ali ne, ker drugače se bik okuži in prenese bolezen pri poznejšem pripuščanju tudi na zdrave krave in junice. Priporoča se torej, da se biku po dovršenem skoku izperejo spolovila z 1% lizolovo raztopino.

—::—

RABITE KLAJNO APNO.

Vsaka žival potrebuje za tvoritev kosti, mesa in krvi fosforove kisline in apna. Ti dve snovi se sicer nahajata v vsaki krmi, a ne vedno v enaki količini. Imamo krmo, ki vsebuje prav malo omenjenih snovi. Če pokladamo trajno le tako krmo brez nikakih drugih dodatkov, se živina ne more pravilno razvijati, boleha in hira. Če je krava, ki jo krmimo s tako pičo, breja, trpi tudi zaplodek škodo v svojem razvoju.

Dovoljno množino apna in fosforne kisline vsebuje dobro travniško seno, posušena detelja, fižolova in grahova slama ter sezamove in makove tropine. V nezadostni količini se nahajata ti snovi v repi, pesi, korenju, krompirju, v

žitni slami, sifotki, senu iz kislih trav (z močvirnatih zemljišč), ter v onem, ki smo ga pridelali na takih zemljiščih, ki jim primanjkuje apna in fosforove kisline (n. pr. ilovnata zemlja.)

Pomen klajnega apna.

Živinorejec, ki pozna navedene lastnosti piče, more sam takoj ugotoviti, ali dobiva njegova živina dovolj fosforove kisline in apna. Če temu ni tako, lahko po potrebi krmo izpopolni. Živina, kateri se pokladajo seno in močna krmila (pogače, oljnate tropine), dobiva zadostno množino fosforove kisline in apna. Živina, posebno pa mladi prasiči, ki jih hranimo večinoma le z zeleno pičo, s krompirjem, repo, peso in deloma z zrnjem, nimajo dovolj teh snovi. Tem jih torej treba nadomestiti, pa naj bo na ta ali na oni način. — Izpopolnili se da taka krma vsaj deloma z drobno zmleto in izprano kredo. Če pa hočemo doseči popoln uspeh, nimamo drugih sredstev, kakor da pokladamo živini fosforovokislo apno, takozvano: **klajno apno**. To snov dobiš lahko v raznih trgovinah, a ne povsod enako dobre kakovosti. Dobro klajno apno vsebuje približno 40 do 42% v želodčnem soku raztopne fosforove kisline.

V kakšnih slučajih naj se poklada klajno apno?

1. Ako ima žival šibke kosti, posebno pa če trpi na kostolomnici. (O tej bolezni prinesemo v prihodnji številki poseben članek. — Opomba uredništva.)

2. Ako je žival breja. Taka živina rabi fosforove kisline in apna ne le za lastno telo, temveč v prvi vrsti tudi za razvoj zaplodka. Posebno potrebo do teh snovi čuti živina v drugi dobi brestosti in med dojitvijo.

3. Mladi živini, da se njeno okostlje dobro razvije in utrdi.

4. Ko pokladaš živini slabo seno ali rezanico ali seno s pustih travnikov.

5. Molžnim kravam, ker rabijo te snovi za mleko.

6. Ako napajaš živino z mehko vodo (deževnico.)

Dve sliki z razstav bikcev in žrebet v Kobaridu in Tolminu.

Skupina bikcev, ki so bili odlikovani na razstavi v Tolminu dne 15. novembra 1926, o kateri smo poročali v 12 številki lanskega „Gospodarskega vestnika“.

Skupina krasnih žrebet, ki so bila odlikovana na isti razstavi v Tolminu.

7. Ako pokladaš kisló klajo, pride-lano na močvirnašem svetu, ali tako hra-no, ki se rada skisa v črevih.

8. Ako živina boleha.

9. Ako pokladaš živini repo, peso, krompir ali korenje.

10. Ako se živina slabo razvija, če ima premalo krvi in ako postaja ple-menska živina mršava brez vidnih zna-kov bolezní.

Kedaj prični pokladati klajno apno?

Kakor hitro zapaziš, da živina bo-leha ali prikazuje kakšno razvado, mo-raš začeti s pokladanjem klajnega apna. Goveji živini, ovcam ter prasičem po-dajaj ga na ta način, da ga najprej ne-koliko poškopíš z vodo, na to primešaj ga detelji, oblodvi ali rezanici. Konjem

pošrosi klajno apno po senu, ki si ga prej poškopil z vodo.

Koliko klajnega apna pokladajmo dnevno?

Odraslemu konju 15 do 20 g, odrasli goveji živini 25 do 40 g, pítanemu volu 40 do 50 g, odrasli ovci 10 do 20 g, o-draslemu psu 2 do 5 g, mlademu psu 0.25 do 0.50 g, odraslemu prasiču 10 do 20 g, žrebetu in teleču 8 do 15 g, jagnjetu in mlademu prasičku 3 do 6 g, piščetu 0.50 do 1 g, kokoši 1 do 2 g. — Breji ži-vini pokladaj 2 do 10 g dnevno.

Ni treba, da apno vsakikrat pose-bej stehlaš. Jemlji ga z žlico. Navadna velika žlica vsebuje krog 20 g, mala pa krog 10 g.

MLEKARSTVO

Ing. Anton Podgornik:

VZOREC OPRAVILNIKA ZA ZADRUŽ-NE MLEKARNE.

V začetku naj mi bo dovoljena sle-deča opomba: Vzorec opravilnika za zadrúžne mlekarne, ki ga priobčam spo-daj, je primeren zlasti za naše mlekar-ske zadruge v Gorah. Priredil sem ga prosto po italijanskem besedilu, ki je v knjigi »Dott. Prof. Carlo Besana: Ca-seificio.

Po tem vzorcu lahko napravi vsa-ka mlekarska zadruga opravilnik za lasšno mlekarno. Kar najde v opravil-niku odveč, lahko črta. Ako pa se ji zdi v čem pomanjkljiv, ga pa lahko izpo-polni. V izogib nerednosti, nespora-zumljenju, prepirom itd., ter v svrhu red-nega poslovanja mlekarne, bi danes ne smela biti nobena mlekarna več brez primerne opravilnika. Zato pa po-rabljam tudi to priliko in prav toplo pri-poročam mlekarskim zadrugam, ki so še danes brez opravilnika, da si ga čimprej priredijo. Seveda naj se prire-jeni opravilnik predloži občnemu zboru v odobritev.

Načrt opravilnika.

Člen 1. — Člani morajo naznaniti načelništvu število krav, ki jih redijo, in vsakršno premembo stanja števila krav kakor tudi vsak pojav kužne bolezní.

Člen 2. — Načelništvo sme pregle-dati ali dati pregledati po sposobni ose-bi živino in hleve članov ob vsakem času in brez vsakterega prejšnjega ob-vestila, prisostvovati in nadzorovati molžnjo ter se prepričati o zdrav-stvenem stanju živine, o izvrševanju predpisov glede na snago posode in o krmljenju živine.

Člen 3. — Vsak član je dolžan skr-beti pri molzenju za največjo snago ter molsti in spravljati mleko v skrbno osnaženo pocinjeno kovinasto posodo.

Člen 4. — Vsak član je dolžan mol-ziti svojo živino dvakrat na dan. Koj po dovršenem molzenju mora prinesiti mleko v mlekarno in ga izročiti mle-karju ali njegovemu namestniku med urami, ki jih določi in objavi načelni-štvo na posebnem nabitku.

Člani morajo molsti krave ob taki uri, da lahko izročijo mleko v mlekarno koj po dovršenem molzenju.

Izven določenega urnika donešeno mleko se zavrne.

Mleko se mora spravljati v čiste pocinjene kovinaste posode, ki se zapirajo z istojako pocinjanimi kovinastimi pokrovi. V vsakem pokrovu mora biti oddušnik, da se mleko v posodi ne uduši.

Člen 5. — Izročeno mleko mora biti čisto, pristno in brez vsake napake.

V mlekarno se izroči samo kravje mleko. Ne sme pa se izročiti:

- a) mleko bolnih krav;
- b) mleko krav, ki še niso dosegle dobe vsaj osmih dni po otelitvi;
- c) abnormalno ali iz kakršnegakoli razloga pokvarjeno mleko;
- d) mleko, ki je ostalo v golidah in napajalnikih) po napajanju telet.

Razen tega je prepovedano mešati mleko ene molže z drugo molžo.

Mlekar (sirar) ali njegov namestnik naj zavrne pod a) do d) označeno mleko in naznani takega člana načelništvu, da ga kaznuje v smislu pravilnika.

Člen 6. — Noben član ne sme odajati pod svojim imenom tujega mleka v mlekarno brez posebnega dovoljenja načelništva.

Člen 7. — Člani so dolžni izročiti v mlekarno vse mleko lastnih krav. Izvzela je le ona množina mleka, ki je potrebna za lastno družino in za vzrejo telet v mejah krajevne navade.

Prepovedano je članom prodajati mleko drugam ali podelovati na svoj račun tudi manjše količine.

Člen 8. — Kadar mlekar ali njegov namestnik proizvede o mleku posameznih članov, da se prepriča o kakovosti mleka, imajo prizadeti člani pravico prisostvovali in se uveriti o izidu.

Člen 9. — Načelništvo ima pravico sporazumno z mlekarijem odrediti članom te-le globe:

a) globo ene lire onemu, ki bi izročil nesnažno mleko ali mleko, spravljeno v umazano posodo;

b) globo od petih do desetih lir onemu, ki izroči z vodo pomešano, posneto ali predruščeno in nepravilno mleko iz razlogov navedenih v členu 5. Kdor se v drugič pregreši, zapade globi od enajstih do petnajstih lir. Ob tretjem pregrešku se član sme izključiti in prisiliti, da povrne zadrugi vso povzročeno škodo, ki je nastala vsled njegovega mleka;

c) globo v približni višini ene polovice vrednosti izročene mleka tistemu članu, ki običajno ne donaša mleka v mlekarno ob določenem času in škoduje s tem rednemu obratu v mlekarni.

V vseh slučajih sme mlekar ali njegov namestnik zavrnilo mleko popolnoma ali pa deloma.

Oglobljeni člani imajo pravico pritožiti se na razsodišče, ki odloča neprizivno. (Konec prihodnjic.)

ČEBELARSTVO.

Janko Vodopivec:

O MATICI.

Matica je glavni predpogoj povoljnega napredovanja vsakega panja ali pa vzrok njegovega nazadovanja. Radi tega pa tudi sleherni čebelar redno opazuje svoje matice in skuša zvedeti že naprej jakost in možnost posameznih matic. In to je prav. Umen čebelar mora že v zunanji obliki matice spoznati njeno vrednost.

Krepko razvito oprsje je znak, po katerem moramo soditi, da je malica jaka in dobra. Po oprsju morajo biti njeni udje sorazmerno krepko razviti. Na krivih polih je, kdor ceni dobroto matice po njenem debelem in obsežnem zadku. Obsežen zadek imajo matice, ko polagajo jajčeca v velikem številu ob vrlo dobri paši. Ravno tako opazimo, da imajo matice pred poginom zabuhel zadek, to pa vsled tega, ker postanejo notranji organi otekli ali za-

Marsikdo bi stavil vprašanje: »Kako pa izgojiti krepke in jake matice!«

Nato moram odgovoriti, da je v prvi vrsti narava, ki more vplivati le na dober razvoj maličnega telesca. Človek more izkoristiti na podlagi izkušenj naravski potek sebi v korist.

Gotovo je to, da se krepke matice razvijajo le v bujnem cvetju in ob obilni hrani. Ni pa vsak panj vedno v stanju ravno ob takih prilikah tudi razviti matično zalego, ker je prešibek. Ko postane panj dovolj močan, pa je dobra paša že pri kraju. Ako zaleže matica v tem času jajčeca v matičnjake, postanejo mlade matice vsled pičlejše hrane drobnejše in v vsakem pogledu slabše.

Izkušeni čebelarji pa znajo ugodnost dobre paše za razvoj matice izkoristiti v svoje dobro. Iz najboljših panjev izgojijo dovoljno množino mladih matič ob času prve obilne paše tistega kraja in sicer na ta način, da družine v takih panjih špekulativno krmijo ter jih prisilijo na hitrejše postavljanje in zalaganje matičnjakov.

Dogajajo se slučaji, da naletiš na matice, ki so majhne kot navadna čebela, da včasih še manjše.

Ta pojav se dogaja pri poznem rojenju. Te roje imenujemo zasilne roje, ker so nastali v pomanjkanju. Stare

matice položijo jajčica v matičnjake, ki so jih nategnile čebelice v skrajni revii ali sili, ko ni bilo nikakega cvetja in nikake paše. Stara matica je zletela z nekaj čebel iz takega panja v neznan prostor, kjer pa navadno pogine čez zimo s čebelami vred.

Novе matice so se razvile v skrajni revii, vsled česar zaostanejo v rasti tako, da so večkrat manjše od napadnih čebelic. Umevno je, da take matice nimajo nikakih predpogojev za dober razvoj samih sebe, a tudi za zarod ne. Čebelice od takih matič so šibkejše in sploh manj vredne. Dobro je pri tem le to, da take revne matice ne živijo tako dolgo kot krepke, dobro razvite matice. Večina jih pogine že proti spomladi; ako ne, se pa njih družina v panju nekam poizgubi ali pogine, da ostane matica le s pestljo čebelic.

V lanskem vzi mljanju se je opazovalo nenavadno veliko število takih »maličic«. Radi tega je bilo potrebno videti vsako matico vzi mljenega panja, da je čebelar mogel z gotovostjo izreči sodbo o dobroti in vrednosti svojih panjev.

Naravno je, da umen čebelar vedno uniči take nesposobne in šibke matice. Saj se mu dobiček pokaže že takoj v sledeči spomladi.

SADJARSTVO

V. D.:

ANTIPARASIT.

Pod označbo »Antiparasit« razumemo sredstvo za pokončevanje raznovrstnih škodljivcev na sadnem drevju.

Antiparasit je tekočina, ki se da mešati z vodo v poljubnih količinah. Voda, kateri smo ga prilili, se ne zgosti ali zje, kakor se to dogaja pri nekaterih drugih tovrstnih sredstvih. Zato smo lahko brez vsake skrbi, da bi se zamašil razpršilnik trne škropilnice, ki se običajno uporablja za škropljenja s tem sredstvom.

Antiparasit izdeluje Deželni kmetijski urad v Tridentu, torej ustanova, ki ima nalogo čuvati kmetijske koristi. Radi tega morajo odpasti vsakoršni pomisleki glede na koristnost tega sredstva.

Antiparasit se razlikuje v sestavi od drugih sličnih sredstev v tem, da ne vsebuje samo zgoščenega kašramovega olja in sode. V njem se nahajajo poleg raznovrstnih sestavin kašramovega olja tudi klor, karbolinati in druge po učinku tem podobne snovi. Vse sestavine tega sredstva učinkujejo smrtonosno na raznovrstne škodljivce sadnega drevja: na drevesne ušice, goseničjo zalego, ja-

bolčnega molja, razne glivice itd. Dokazano je tudi, da pospešuje to sredstvo drevesno rast, ter služi obenem tudi za zatiranje drevesnega raka in razkuževanje z obrezovanjem ali na kak drug način nastalih ran.

Antiparasit osmomi nabreklo popje in ozelenelo drevje, zato ga smeš uporabljati le pozimi. Kljub temu pa se doseže s tem sredstvom mnogo več nego z uporabo raznih sredstev v poletnem času, kajti večina najhujših škodljivcev sadnega drevja se zatre v takorekoč še spečem stanu.

Kako močna mešanica naj se uporabi, o tem odloča svrha, v katero ima služiti in starost drevesnih delov.

Za mlado in malo po škodljivcih okuženo drevje naj se uporabi 15 do 18 odstotna, za razkuževanje ran na starejših deblih in vejah pa 50 do 60 odstotna ali celo neslanjšana z vodo. Razkuževanje ran s tem sredstvom se posebno priporoča pri breskvah ob pomlaje-

vanju, katero opravilo zahteva dandanes moderno oskrbovanje breskev.

Predno drevje poškropiš, pretrebi ga v kroni; če je potrebno, tudi mladike skrajšaj, ostrgaj star lubad, mah in lišaje z drevesno strguljo in šele na to poškropi z navadno škropilnico ali pa namaži drevo s čopom za belenje zidov. Dodobra naj se poškropi ali namaže osobito deblo in debelejšje veje.

Na deblih in debelejših vejah se uporablja to sredstvo lahko skozi vse leto. Paziti pa moraš, da ne zadeneš zelenih delov, ker jih tekočina osmomi. Takšno poletno škropljenje ali mazanje je velikega pomena osobito takrat, ko gre za zatiranje krvave ušice, zdravljenje raka itd. Preden pa taka mesta poškropiš ali namažeš, odrgni jih s ščetjo in nato šele namaži s 25 do 30 odstotno mešanico.

Antiparasit se dobi pri Kmetijskem društvu v Gorici, in sicer v zalogi v ulici Giosuè Carducci št. 6, II. dvorišče.

KLETARSTVO.

Just Ušaj:

GLAVNA PRAVILA ZA PRVO PREFAKANJE VINA.

Meseca december in januar sta najprimernejši čas za prvo prefakanje vina. To opravilo je najvažnejše kletarsko delo; nikdo ga ne sme opustiti. Tudi odlašati ne smemo predolgo s tem delom, ker če vino ostane predolgo na drožju, mu to ulegne biti v škodo. Kolikokrat se vina v naših kletah pokvarijo, zadobijo kako napako, zavrejo in postanejo neužitna, ker so bila prekasno ali morda tudi nikoli pretočena. Najvažnejše, kar morate vedeti o prvem prefakanju je to-le:

Namen prvega prefakanja.

Namen prvega prefakanja je ločitev učiščenega vina od drožja in temeljito prezračenje vina. Zakaj? Izločitev drožja je potrebna zato, da ne bi

morda drožje začelo slabo učinkovati na vino. Ti učinki so različni in ulegnejo biti včasih manj včasih več škodljivi. V najboljšem slučaju zgubi vino, ki je bilo predolgo puščeno na drožju preveč kisline in rado sčrni. Nekatere vina zadobijo tudi zelo neprijeten duh po drožju. Najhujše pa je, če drožje začne gniti. V tem slučaju vino zavre in postane neužitno in zdravju škodljivo. Prezračenje vina je pa potrebno zato, da vino zgubi nekoliko ogljenčeve kisline, ki mu daje preveč rezek okus, in da se vsled prezračenja pozneje lepše učisti.

Kako naj prefakamo prvič?

Prvo prefakanje izvrši, če je le mogoče, ob lepem in lihem vremenu, ker ob takem vremenu, je vino najbolj čisto in drožje se drži najbolj skupaj. Pri prefakanju pazi, da ne zmoliš vina in da odločiš samo čisto vino. Čim začne teči močno, prekini prefakanje in deni ostalo

močno vino v poseben manjši sod, kjer ga pustijo tako dolgo, da se drožje v njem poleže. Prezračenje vina pa dosežeš s tem, da odpreš pipo tako, da vino iz nje na široko teče. Vino še bolj prezračiš, če deneš pod pipo rešeto. Na splošno pa moraš gledati pri prvem pretakanju na to, da se vino dobro ubije, speni ter da se čim bolj spoji z zrakom.

Pravočasno pretakanje.

Prvo pretakanje se ne sme izvršiti torej prekasno, pa tudi prezgodaj ne. Kaj se zgodi, če vino pretočimo prekasno, to smo čuli; kaj pa, če ga pretočimo prezgodaj? To naj vam pojasnim. Drožje, oziroma neke glivice v njem, vplivajo na razkroj kislin v vinu. Zato pa vina, ki ležijo na drožju zgubijo mnogo kisline. Če ima vino mnogo kisline, je to zmanjševanje kislin zaželeno in koristno, v nasprotnem slučaju, to je v vinih, ki imajo le malo kisline, je pa zmanjšanje kislin nezaželeno in vinu škodljivo. Iz tega sledi, da moramo vina, ki imajo le malo kisline bolj zgodaj, a ona, ki so na kislini bogata, pa bolj kasno pretakati. Praktično rečeno, prva bomo pretakali v decembru, druga pa v januarju ali morebiti tudi še-le v februarju. Kraševci pretakajo svoj teran, ki je zelo bogat na kislini, še bolj kasno.

Žveplanje sodov pred pretakanjem.

Tudi pri prvem pretakanju je potrebno zadimiti sod, predno ga napolni-

mo z vinom. V to svrho rabimo na vsaka 2 do 3 hl prostornine en žvepleni trakec na azbestu. Enak ali še boljši uspeh dosežemo s 5 do 8 g metabisulfita na vsak hl. Boljše je rabiti to sredstvo kakor žveplene trakce. Z metabisulfitom moremo dati vinu natančno odmerjeno količino žveplene sokislina, to je točno ono množino, ki se nam zdi potrebna. Pri uporabi žvepljenih trakec pa to ni mogoče, ker mnogo plina pri nalivanju soda izbeži iz posode. Najbolje je pa rabiti metabisulfit že nekaj dni pred pretakanjem, ker med pretakanjem izgine poleg oni duh po žveplu iz vina. V tem slučaju lahko brez skrbi rabimo tudi 12 g metabisulfita na vsak hl vina in se nam ni treba bati, da bo vino dišalo po žveplu. Zlasti pa je to potrebno za ona vina, ki na zraku spremenijo barvo in postanejo temna ali bolj rdečkasta. Tudi črna vina rada spremenijo barvo. Zato moramo dati tudi v taka vina po 5 do 7 g metabisulfita. To je pri črnih vinih še bolj potrebno, kakor pri belih, ker črna vina, ki enkrat spremenijo barvo, zgubijo mnogo barve, ko se potem učistijo. Tudi na okusu bolj trpijo, kakor bela, ker postanejo skoraj nepitna.

Kdor je rabil letos metabisulfit ali pa amonijev fosfat in mu vsled nepravilnega postopanja vino diši po žveplnem vodiku, naj tudi nekaj dni pred pretakanjem rabi metabisulfit in vino bo izgubilo ta duh.

— :: —

POLJEDELSTVO.

RAVNANJE S SEMENSKIM KROMPIRJEM.

Srednje debel, nerazrezan, popolnoma zrel in zdrav krompir obrodi največ. Vsaka očesna udrčina je previdena s tremi očesci. Glavno očesce izkali najprej in napravi najkrepkejši poganjk. Ako se hrani krompir v kleči, poženejo glavna očesa; nevarno je poleg, da se

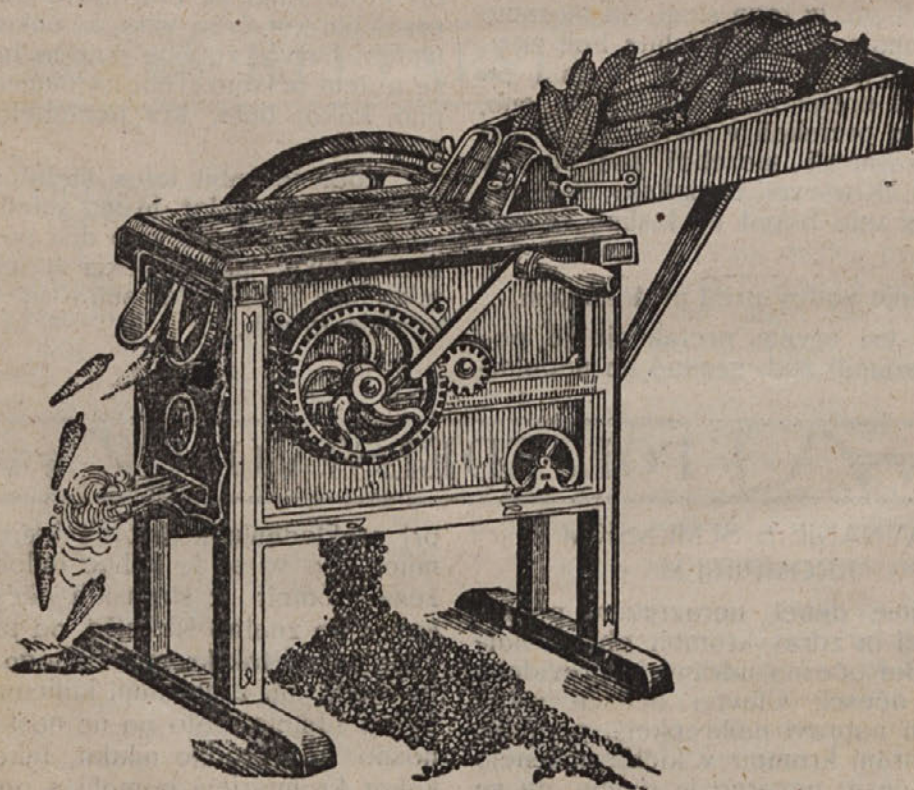
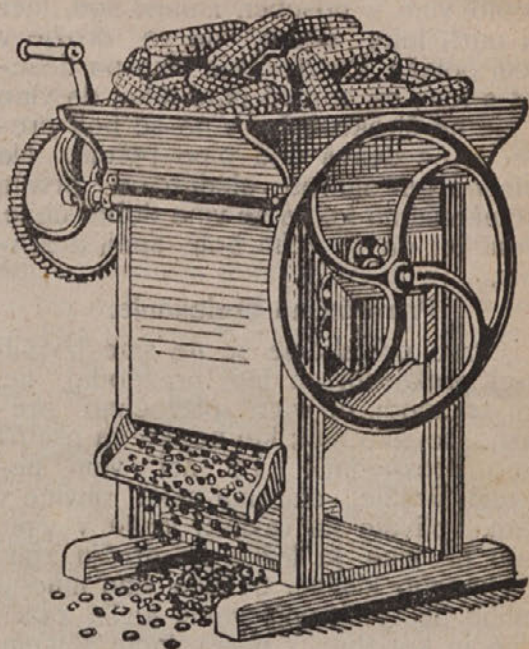
pri prekladanju krompirja kalice odlo-mijo. Ako so se te kalice odlomile, požene krompir iz stranskih očesc, in te kalice so znatno šibkejše od prvih. Sicer nastavi tak krompir mnogo več kalice, nego oni z glavnimi kalicami, stebila so pa šibkeja. Zato pa ne nastavijo od-nosno ne obrodijo nikdar tako bogato kakor krompirjevi gomolji s popolnoma

spečimi očesci. Ko se je razvilo prvo stransko očesce, za tem se razvije lahko še ono drugo, ki pa napravi zelo šibke poganjke. Ti pa, posebno če nastopi neugodno vreme, nastavijo prav malo ali celo prav nič zaroda. — Da krompir prezgodaj ne skali, prenesi ga januarja ali februarja meseca v kak zračn, nepremrzel prostor, n. pr. na podstrešje in pusti, da nekoliko uvene. Ugotovilo se je namreč, da obrodi tak krompir 20 do 30% več, nego v kleti hranjen,

— :: —

ROBKALNIK ZA KORUZO.

Med raznim orodjem in stroji, ki jih rabi danes gospodar v svojem kmetijstvu, je važen tudi robkalnik za koruzo. Mislimo, da ni potreba, da bi obširneje opisovali ta stroj. Njegove koristi in prednosti bodo vsakemu takoj jasne, ako si natančno ogleda priobčeni sliki.

Sliki predstavljata dva tipa robkalnika za koruzo.

GOSPODARSKI KOLEDAR

FEBRUAR.

Poljedelstvo: Še nepreorane njive preorji za pomladno posetev, ako zemlja ni premokra ali prevlažna. Obenem z oranjem spravi v zemljo tudi hlevski gnoj, kolikor nameravaš pognojiti z njim raznim okopavinam. — Nadaljuj s pripravljanjem in čiščenjem žitnega in drugega semena. Upoštevaj pregovor, ki pravi: kakoršna je setev, takšna bo žetev. Rabi za setev le zdravo, polno in ležko zrnje, ker le iz takšnega more zrasti pri pravilnem obdelovanju in gnojenju krepka rastlina, od katere smeš pričakovati dober pridelek. Ako ti primanjkuje dobrega semena, nabavi si le zajamčeno pristna, čista in kaljiva semena, najboljša pri domačih kmetijskih organizacijah. — Če krompir gnije, ne odlašaj s prebiranjem in odstranitvijo gnilih gomoljev. Sedaj je tudi čas, da začneš odbirati semenski krompir, kateremu odloči v kleti poseben prostor. Vlažne ali potne stene v drugače suhi kleti značijo največkrat, da gnije krompir ali druge okopavine. Ob toplih dnevih odpri in prezračuj klet.

Travništvo: Če nisi izvršil na travnikih že nasvetovanih opravil, jih lahko izvršiš sedaj. Takšna opravila so posebno brananje, čiščenje in gnojenje travnikov. Poravnaj po travnikih vse krtine in mravljišča. Sedaj je čas za razvažanje in polivanje gnojnice po travnikih. Ako nameravaš obsejati posebno prekopana in izčiščena mesta na travniku z travnimi in detelnimi semeni, pri-skrbi si ta semena pri Kmetijskem društvu. Za brananje rabi travniško brano. Ako si je ne moreš sam nabaviti, združi se skupaj s sosedi. Združenim se golovo posreči nakup.

Živinoreja: Čas je, da pregledaš in preceeniš že zdaj svoje zaloge krmil, posebno zalogo sena in slame, da ne prideš v zadrego, kako boš krmil svojo živino, ako ne bo vsled neugodnega in

zlasti vsled premrzlega vremena spomladj dovolj zgodaj zelenih krmil ali paše. Privoščji pri slabem senu živini ljudi orehovih tropin. Ne zabi na prida-tek fosforovokjslega klajnega apna in soli. V hlevu ne zanemarjaj vzreje mlade živine. Pomni, da je pravilno odstav-ljanje za rejo namenjenih telet ali dru-gih mladih živali eno najvažnejših opra-vil. Kar zagrešiš in zamudiš pri teletu, ne popraviš več pri junici ali kravi. Pusti za rejo le zdrava in krepka, lepo vzra-ščena teleta, ki so od krav in bikov s čim več dobrimi svojstvi. Upoštevaj zla-šti pri odbiranju telet zdravje in mleč-nost. Krmil in oskrbuj primerno vso ži-vino. Posebno pažnjo posvečuj vsem brejim živalim. — Vsaka gospodinja naj skrbi, da pride do zgodnjih piščet in ta-kih pišk (mladic), ki bodo začele nesti že jeseni. Zato naj podloži o prvi priliki dobri koklji primerno število jajc od naj-boljših kokoši-jajčaric. Jajca za valitev naj so oplojena, kolikor mogoče ena-ko, a ne nad 20 dni stara ter od dvo- do triletnih kokoši. Ako le mogoče, pusti valiti več kokelj istočasno. Valilno gne-zdo napravi v nekoliko temnem in vse-stransko mirnem prostoru.

Čebelarstvo: V čebelnjaku se če-bele prebujajo in ob lepih dnevih že zle-tajo na pašo po cvetni prah, ki ga naj-dejo na leski in po nekaterih krajih tudi že na mandiju in spomladanskem pod-lesku. Vendar pa mora čebelar v tem mesecu pustiti svoje čebele v popolnem miru. Le v skrajni sili sme odpreti panje.

Vinogradništvo: Nadaljujejo se vsa dela, ki jih vršimo, ko trta počiva v zim-skem spanju. Poleg tega je zdaj naj-primernejši čas, da uničimo škodljivi mrčes, ki prezimuje v razpokah starega lesu. To storimo najlaže s tem, da z žič-nato ščetko ostržemo lubad in potem namažemo deblo z raztopino zelene ga-lice. — Zadnji čas je tudi, da si priskrbi-mo polrebnega kolja, ki ga moramo pri trtah izmeniti. To kolje je najboljše im-

pregnirati z modro galico, o čemur je naš list že obširno poročal. Impregnirano kolje traja veliko več kakor drugo, ki ni bilo impregnirano. Kdor namerava cepiti v glavo ali v suho za kalenje, naj si sedaj nabere potrebnih cepičev. Cepiče je rezati od trti, ki dobro rodijo in so dobre vrste. Pri izberi vrste je dati prednost trtam, ki dajejo dobro in močno vino, če tudi manj rodijo.

Kletarstvo: Sedaj ni v kleti posebnega dela, le kdor še dozda ni pretočil prvič vina, naj to v februarju nemudoma stori. O potrebi in nujnosti pravočasnega prvega pretakanja, smo že večkrat pisali. O tem poroča tudi v tej številki g. Just Ušaj. Čitaj članek in ravnaj se po njem!

Sadjarstvo: Tudi v sadovnjaku se nadaljujejo zimska dela. Razven teh se v tem in prihodnem mesecu zasajajo mlada drevesca. Pri tem je paziti zlasti na to, da bodo imela drevesca okoli sebe dovolj zrahljane zemlje. Najboljše in za nasade sadja v industrijske svrhe tudi najbolj potrebno je globoko prekopanje vsega zemljišča, ki ga mislimo zasaditi s sadjem. Če pa tega ne moremo storiti, moramo drevescem izkopati obširne in dovolj globoke okrogle jame. Jama bodi vsaj $1\frac{1}{2}$ m široka in 80 cm globoka. — Pri prekopavanju zemlje za sadovnjak, moramo tudi močno pognojiti, kar storimo z uporabo hlevskega gnoja in umetnih gnojil. Če delamo samo jame, je pa v tem slučaju najboljši gnoj mešanec (kompost). Tudi pri zasajenju prekopanega in že pognojenega

zemljišča je zelo priporočljivo, potresti v bližino korenin nekoliko mešanca. Dreves ne smemo nikdar saditi preblizu. Sklenjene nasade v industrijske svrhe zasadimo z nizko debelim sadnim drevjem. Breskve rastejo že tako najlepše v tej obliki, jabolane pa, če so cepljene na kutino. Nizko sadno drevje je tudi lažje škropiti proti mrčesu.

Vrtnarstvo: Nadaljuj s kopanjem in gnojenjem. Kdor ni posejal že januarja v zimske gredice semena razne zgodnje zelenjave, naj to napravi čimprej. Ob toplim vremenu zrači in proti poldnevu tudi zalivaj zimske gredice, ako je zemlja presuha. Ako nisi sejal na prosto že proti koncu januarja korenja, peteršilja, belega in črnega korena, graha in spinaca, lahko storiš to pri ugodnem vremenu ob začetku februarja. Proti koncu februarja sadiš že lahko na prosto solato, radič, redkvico, zgodnji krompir. Kdor ni pognojil in okopal špargljev že pred zimo, jih mora zdaj čimprej. Isto tako je treba pognojiti in okopati artičoke, hren in dvoletno rabarbaro. Pravočasno izvršeno delo je že uspeh.

Cvelličarstvo: Ako nismo še obrezali in osnažili lepotičnega drevja in grmičja, storimo to čimprej. Ne zabimo ga tudi okopati in pognojiti. Vrtnicam vzpenjalkam izrežimo stari les in mladike lepo razpeljimo. — Sobne cvetlice postavimo na svetlo in zračno mesto, po potrebi jim nekoliko prilivajmo. Cvetiče rastline imejmo v hladnih sobah, da ne odevelejo prehitro.

— :: —

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 1. — S. J. p. K. — Vi pišete: Svoječasno so bile razpisane nagrade za umno zgrajene hleve in svinjake. Jaz sem prosil za eno nagrado, ker sem si postavil lep svinjak in moderno urejen hlev za živino. Pred meseci je bil pri meni neki gospod iz Gorice in si je vse ogledal. Izrazil se je pohvalno o mojih hlevih in mi dal upanje, da bom nagra-

jen za svoj napredek. A do sedaj nimam še odgovora. Ali je mogoče Vam kaj znanega o tem vprašanju?

Odgovor: Poprašali smo tozadevno na Kmetijskem uradu v Gorici, kjer so nam rekli, da se je pregledovanje prijavljenih hlevov izvršilo. Sestavilo se je tudi poročilo in načrt za razdelitev nagrad. Vse skupaj je bilo poslano v konč-

no odobritev v Videm, od koder se pričakuje rešitev dan na dan. Kakor se nam je reklo, ste tudi Vi predlagani za nagrado.

Št. 2. — P. M. M. — Vi prašate: Ali so zadruga vojnih oškodovancev, ki jih je priporočal pred leti deželni odbor v Gorici, ustanovljene na podlagi avstrijskega, še veljavnega združnega zakona?

Odgovor: Ne! Zadruga vojnih oškodovancev nimajo nič skupnega z avstrijskim združnim zakonom. Ustanovljene so na podlagi posebnega kr. odloka, ki je bil nalašč izdan v ta namen. Prav za prav niso to zadruga v onem pomenu besede, ki ga ima beseda »zadruga« pri nas, temveč bolj nekaka društva.

Št. 3. — F. M. S. — Vi pišete: Ali so se začele res izplačevati vloge bivše avstrijske poštne hranilnice?

Odgovor: Ne še. Poštni uradi so začeli sedaj še le zamenjavati vložne knjižice bivše avstrijske poštne hranilnice s knjižicami italijanske poštne hranilnice. Vloge v lirah pa se bodo smele dvigati še le po preteku šestih mesecev, odkar je bila vlagatelju nova knjižica izročena.

Št. 4. — M. Sv. K. p. T. — Vi pišete: Moja krava ima 10 let; imela je že več telef in po vsakem je imela okoli 10 litrov mleka. Po zadnjem, ki ga je imela ob sv. Andreju, do sedaj pa ima samo 1 do 1½ litra mleka na dan. Kaj bo vzrok?

Odgovor: Motenje v delovanju mlečne žleze, to je v vimenu, imajo lahko za vzrok kakšne notranje bolezni. Če želite točnega odgovora, pišite nam natančno, kakšne druge spremembe ste še opazili pri kravi.

PRAKTIČNE DROBTINICE

Ali je res bolje sejati grah v nepognojeno zemljo? — Res je. Grah je v resnici bolje sejati v nepognojeno zemljo, ker v pognojeni zemlji, zlasti če se je rabil svež gnoj, grah le »nori«, to je prav močno raste, a rodi le malo. Vendar pa mora biti tudi za grah zemlja močna in rodovitna. Najbolj mu prija ono zemljišče, ki je bilo leto prej močno pognojeno.

Kako preženemo škodljivi in nadležni mrčes raz domačih živali? — Naši domači sesavci velikokrat trpijo vsled nadležnega mrčesa, ki se skriva v dlakavi koži. To so razne uši, klopi in dlakojede uši. Proti tem škodljivcem najbolj pomagajo večkratna izpiranja z 2½ odstotno raztopino kreolina v vodi in ostriženje predolгих dlak, zlasti na vratu.

Kako si vzgojiš prav veliko in močno sadno drevje? — Prav veliko in močno sadno drevje dosežeš na ta način, da divjake pozno cepiš. Čakaš mo-

raš toliko časa, da divjak razvije že lepo in močno krono. Veje takih dreves cepi potem v razkol. Vsaka cepljena glava se bo močno razvila, in drevo bo postalo veliko in košato, četudi si morda vzel cepiče od slabo rastočih vrst sadja.

Kako preženem kokošim kurjance? — Kurjance preženete najlažje na ta način: Vsa stojala, na katerih čepijo kokoši po noči, oparite s kropom in vse zidove, stranske stene in pod ter splošno cel kurnik poškopite dobro s triodstotno raztopino kreoline v vodi. Les daje kurjancem najboljše in najugodnejše dnevno skrivališče. Zato ga je po mogočnosti zamenjati s cementom. Splošno je skrbeti za čistost v kurniku in tudi parenje s kropom in škropljenje s kreolinom je izvršiti večkrat na leto. S tem najbolj zatremo škodljive kurjance, ki se podnevi skrivajo v kurniku, a ponoči mučijo ubogo perotnino in ji ne pustijo spati.

Kako naj sejem pečke od hrušk in jabolk? — Sejte jih tako-le: Najpoprej je priporočljivo pečke stratificirati. Stratifikacija se izvrši tako le: Vzemite primerno velik zabojček ali lonec. Na dno te posode nasujte plast peska in na pesek nasujte plast pečk. Pečke pokrijte zopet s peskom in nato nasujte novo plast pečk. Tako nadaljujte dokler ne vložite vsega semena. Pesek bodi čist, droben in nekoliko vlažen. Posodo postavite nato v kuhinjo ali sploh na toplo mesto. Tu naj ostane tako dolgo, dokler ne bodo začele pečke kaliti. Nato jih vsejte v dobro pognojeno in prerahljano zemljo, ki ne sme biti pretežka. Seje se lahko v vrste ali pa na široko. Prvi način je priporočljivejši, ker je potem lažje pleči in obdelovati. Če se ješ jeseni, ni potrebno stratificirati. Miši, ki delajo posejanim pečkam velikokrat škodo, preženeš s strupom. Jeseni vsejane pečke pokrij z listjem, ki ga potem spomladi odstrani.

Vinski kis. — Za napravo vinskega kisa moreš uporabiti vsako vino, ki nima več okusa po zdravem vinu. Za izdelovanje kisa je najbolj pripravno vino, ki ima 5% alkohola. Iz takšnega vina se dobi kis s 4% octove kisline. Kdor ima n. pr. vino, vsebujoče 7% alkohola, naj prilije na vsaka 2 litra vina po 1 liter vode. Da pa se vino spremeni v kis, mu je treba dodati nekoliko litrov vinskega kisa. Nikoli pa ne dolivaj esence ali vinskega alkohola, ker ti dve tekočini pomorita očetne livice. Na vsakih 50 l vina, dodaj kakih 5 l vinskega kisa, sod pa deni v prostor, kjer je najmanj 20 stopinj gorkote. Luknjo na vehi pokrij s pavolo ali pamukom, ki jo večkrat zamenjaj. Kakor hitro se je tekočina doobra spremenila v kis, se lahko po potrebi vzame iz sode in dene v steklenice, primanjkljaj v sodu se pa lahko nadomesti z drugim vinom. Ako se ti napravi v sodu kan, zlij navrh tekočine nekoliko vinskega alkohola, ki kan uniči.

TRŽNE CENE

Superfosfat. — V zadnjih tednih so tovarne izročile mnogo blaga na trg, in so tako zadostile že starim naročilom iz prejšnjega časa. Novih naročil je prav malo. Tovarne so počivale, ker niso hotele izdelati preveč blaga. Bale so se, da jim blago ostane; a po praznikih, med katerimi se je malo delalo, je živahnost trga zopet narasla. Govori se tudi, da bodo cene superfosfatu padle; a mi nimamo preveč vere v take govorice.

Modra galica. — Na trgu ni prevelike živahnosti. A mi? Izkušnje zadnjih let nas učijo, da si moramo pravočasno priskrbeti dovolj blaga. Raje par kilogramov več, kakor premalo. Saj blago se ne pokvari. Oni, ki mu galica v odločilnem trenutku zmanjka, pa si navadno skvari celo letno trgalev.

Čilski soliter. — Prvi prekomorski prevozi so že dospeli. Drugi so na poti. Popraševanje, ki je bilo do srede decem-

bra precej živahno, je popustilo. Čuti se pri naročanju silno pomanjkanje denarja. Kljub temu pa je pričakovati, da se zahteva dvigne. Soliter je pač postal tudi na naših kmetijah gnojilo, ki ga ni mogoče več pogrešati. Posebno pri koruzi in tudi pri krompirju se je vpeljal.

Tomaževa žindra. — Popraševanje se sicer nadaljuje. Ali z ozirom na sedajni letni čas to popraševanje nima nikake živahnosti. Prihaja pač sedaj na vrsto superfosfat. — Kdor ni gnojil z žindro, naj rabi pa superfosfat. Gnojeni travniki plačajo že v prvem letu stroške in dajo boljši in redilnejši pridelek. Slabo vzdrževani, negojeni travniki pa postajajo pušča, ki bo sčasoma rodila le trnje in osat. — Kjer ni dela, ni jela, a velja tudi obratno.

Apneni dušik. — V nasprotju s številom naročil v tej dobi iz prejšnjih let, je letošnje gibanje v tem času na tem trgu naravnost malenkosno. Iz tega bi se

lahko sklepalo, da se to gnojilo ni tako izkazalo, kakor so nekateri pričakovali in da bo letošnja poraba tega gnojila manjša. Mogoče. Po drugi strani pa je treba poudariti, da so naročila na druga dušikasta gnojila mnogo večja in obilnejša, da se skupna množina uporabljajočih se gnojil ne bo pod nikakim pogojem znižala.

Vino. — Tudi na tem trgu ni nikake živahnosti. Ne v notranjosti države, ne v naših krajih. Za naše ljudi velja ono, kar smo rekli glede cene živine. Sila žene vinogradnike, da prodajajo svoj težko pridobljeni pridelek pod ceno. Le da bi bili kupci!

Vosek. — Slovenska čebelarstva zadruga v Gorici kupuje vsako množino voska in ga plačuje do 16 lir za kg po kakovosti.

Med. — Cena 10 lir za kg na debelo ni prelirana.

Živina. — Na naših trgih je ponudba velika, popraševanje prav majhno, tako da so cene neverjetno nizke. Pomankanje golovine, velika sila po denarju za kritje neodložljivih opravkov sili našega živinorejca, da prodaja pod ceno svoje repe, le da pride do denarja. Temna slika!

Seno in slama. — Cena senu in slami se drži.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Popravek. — V zadnji številki lanskega Gospodarskega vestnika smo pomotoma pozvali lastnike borovih nasadov naj podirajo mešičke borovega lubadarja. Prav je, da podirajo mešičke, a teh ne dela lubadar, ampak borov prelec.

Za poplavlence. — Za vzpostavitev kmetijskih hiš in gospodarskih poslopij in drugih stavb, ki so bile uničene ali poškodovane v naših krajih po poplavih bo vlada nakazala posebne podpore v izmeri, ki ne bo presežala 50% ugotovljene škode.

Občinske ceste v idrijski, soški in vipavski dolini, ki so bile po povodnih poškodovane in ki so radi tega potrebne poprave, se popravijo na državne stroške. Občine dobijo na račun poprave takih cest podpore iz državnega zaloge v izmeri do največ 80% ugotovljene škode.

Davek na samce. — Pripravlja se nov davčni zakon, s katerim se obdavčijo samci, to je možki med 25 in 65 letom, ki niso poročeni. Pravijo, da bo s tem davkom prizadelih 1.140.000 možkih. Dohodki tega davka se porabijo za podpiranje vseh organizacij v državi, ki se pečajo z zaščito materinstva in dece.

Zamenjava vložnih knjižic bivše avstrijske poštne hranilnice. — Večkrat

smo že poročali o tem za naše kraje važnem vprašanju, Danes moramo javiti, da se je izdajanje novih vložnih knjižic z zneski v lirah že pričelo. Tekom oktobra 1926. je bilo izdanih 1350 novih vložnih knjižic. Tekom decembra 1926. pa 1855. Na polu je 2270 nadaljnih knjižic. Skupno bi bilo do sedaj že zamenjanih 5475 knjižic. Pričakovali je, da bodo tekem prvega polletja 1927. zamenjane vse knjižnice. Na vsak način pa je gotovo, da bo ta zadeva tekem leta 1927. končno rešena.

Bankovci po 25 lir so dne 31. decembra 1926. nehali biti plačevalno sredstvo. Nikdo ni več obvezan, da sprejme te bankovce kot plačilo. Po ministrski odredbi pa bodo sprejemale te bankovce v zamenjavo državne zakladnice in računski dvori še do 30. junija 1927. Po tem roku pa zgubijo bankovci po 25 lir sploh vsako veljavo. Torej, ljudje pozor. Vsake lire, ki se radi tega zgubi, je škoda.

Nova obratovalna davščina. — Trgovci in drugi obrtniki so bili do sedaj obvezani plačevati le občinam obratovalni davek. Od 1. januarja 1927 dalje pa je uvedla tudi država za se pod tem naslovom posebno davščino v izmeri od 50 do 500 lir.

Nova varščina, ki jo morajo polagati trgovci sme obstojati tudi iz obveznic liktorskega posojila. Obveznice pa se morajo glasiti na ime doličnega trgovca in ne na druga imena.

Trgovske varščine. — Kakor smo že poročali, bodo morali oni, ki nameravajo otvoriti novo trgovino, položiti posebno varščino. In sicer bo znašala ta varščina 500 lir za vsako novo trgovino, 500 do 5000 lir pa za stare trgovine. Pri teh poslednjih se odmeri varščina na podlagi zneska, od katerega plačujejo davek na premožno imovino. Pri dohodku do 5000 lir bo znašala varščina 500 lir, pri dohodku od 5000 do 10.000 lir po 15 lir od vsakih 100 lir dohodka, pri dohodku od 10.000 do 20.000 lir po 20 lir od vsakih 100 lir in pri dohodku nad 20.000 lir pa 5000 lir.

Kmetijske nadaljevalne šole so bile otvorene prve dni decembra 1926 v sledečih naših krajih na Goriškem: v Čepovanu, v Medani, v Hruševju, v Dolenjah, na Vogrskem, v Oseku, v Sovodnjah, v Opaljemselu, v Višnjeviku, v Podgori, v Prvačini, v Biljah in v Kozani. Na otvoritvenih slavnostih je bila zastopana pokrajinska uprava, ki daje tem šolam izdatnih podpor in drugi merodajni činitelji. Glavno zaslugo, da so se te šole otvorile, ima kmetijski urad v Gorici. Vse šole so dobro obiskovane, povprečno imajo 30 učencev, — Naj rodijo novih uspehov, ki so si jih stavljali za cilj.

Omejitev odpiranja novih trgovin. — Izdali so se ukrepi, da morajo oni, ki nameravajo odpreti nove trgovine položiti primerno kavicijo (500 lir). S tem se hoče preprečiti, da bi otvarjali trgovine ljudje, ki hočejo živeti na breme svojih zalagateljev in odjemalcev. — Pametno!

Pomanjkanje agrarnega kredita se občuti v celi državi. Te dni so razni veljaki posredovali pri prvem ministru, naj posveti tudi temu vprašanju svojo pozornost. Brez zadostnih sredstev, ne more zimsko delo naprej in tudi spom-

ladansko je ogroženo. Ako ne bo imelo poljedelstvo pravočasno dovolj denarja, se je bati, da se pridelek zemlje prihodnje leto zniža. — Prvi minister se je za zadevo živo zanimal in obljubil svojo pomoč. — Mi smo uverjeni, da bo ta izdatna in da bo ugodno vplivala na splošno kmetijsko udejstvovanje v prihodnjih mesecih.

Žitni kralj — postal grof. — Neki Guazzone iz Tortone se je kot mlad človek podal v Ameriko za srečo. Njegova delavnost in vztrajnost mu je prinesla bogastva. Postal je milijonar. Označali so ga za »žitnega kralja«. Kralj je sedaj povzdignil starčka s 70 leti v grofovski stan. Priznanje žitavemu kmetu.

Pridelek sladkorja se viša. — Lansko leto se je povišal za približno 400.000 stotov; pridelalo pa se je v državi skupno 2,750.000 stotov. Ta povešek bo imel za posledico, da bo Italija uvozila kvečjemu še 400.000 stotov sladkorja letno, da bo krila popolnoma svojo potrebo. Pričakovali pa je, da se tudi letos pridelek obnese, to je poviša, da bomo vedno manj odvisni tudi v tem pogledu od tujine.

Listnica uprave. — So nekateri naročniki, ki so v zastanku z naročnino še za lansko leto. Prosimo jih, da izvršijo svojo dolžnost. S prihodnjo številko ustavimo pošiljanje lista vsem zamudnim naročnikom. — Tej številki smo priložili poštno položnico. Poslužite se jih in poravnajte naročnino. Ako dobi kdo položnico, ki je naročnino plačal, naj nam ne zameri pomote! Naj jo da prijatelju, ako ni še naročen na list.

Poravnajte naročnino za „Gospodarski vestnik“